

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR

Poročilo o delu tržnega inšpektorata v letu 1957

Nadaljevanje

POTROŠNISKI KREDITI

Trgovska podjetja v glavnem pravilno vodijo evidenco o izdanih potrošniških kreditih. Odkrite nepravilnosti so predvsem v tem, da izplačujejo trgovine barirane čeke v gotovini. Poslovalnica TEKSTIL, Kočevje je izplačala barirani ček za 60.000 din, poslovalnica podjetja HRANA za 100.000 din namesto blaga, za katerega je bil naprošen kredit.

Poseben primer neodgovornega in nevestnega kreditiranja je nadalje ugotovljen v KZ PODLIPA, Oblo Vrhnika. Knjigovodkinja v tej zadrugi opravlja istočasno tudi blagajniške posle, kar je po svoje izkoristila s tem, da je posojala denar zasebnim obrtnikom v večjih zneskih. Skupno izposojeni denar od strani te zadruge znaša cca 600.000 dinarjev.

POSLOVANJE AGENCIJ IN PREDSTAVNIŠTEV

Na območju mesta Ljubljane je 8 trgovskih agencij. V letu 1957 so bile pregledane 3 agencije in to: Agencija Slovenija, Agencija Vojvodina — Predstavništvo Ljubljana in Zadruga Agencija Vojvodina, Novi Sad — Predstavništvo Ljubljana.

Poslovanje agencij je formalno v skladu s pozitivnimi predpisi; sklepaajo pogodbe in vodijo pravilno evidenco. Ugotovljamo pa, da agencije v mnogih primerih posredujejo nezakonite posle in verižništvo z izgovorom, da odgovornost za take posle nosijo stranke. Ugotovljen je bil tudi primer posredovanja prodaje bele moke sindikalnim podružnicam. Po posredovanju Vojvodinske agencije Novi Sad, Predstavništvo Ljubljana, je bilo sindikalnim podružnicam dobavljeno 110 ton pšenične moke po nabavni ceni 58 din za kilogram, fečo razkladalna postaja. Moka je bila dobavljena naslednjim sindikalnim podružnicam: Tovarni TESNILKA, Medvode; CELULOZI, Goričane; SORI, Medvode; TESAR-ju, Ljubljana; ECZ, Ljubljana; NB Centrali za Slovenijo, Ljubljana itd. S takim načinom posredovanja je omenjeno predstavništvo kršilo uredbe, ki urejajo blagovni promet, poleg tega pa so nastale motnje pri podjetjih, družba pa je oškodovana na delu dohodka. Tak način poslovanja ni mogoče zagovarjati ne v gospodarskem, niti v političnem pogledu.

SPEDITERSKA PODJETJA

GLOBUS-SPEDICIJA, Ljubljana in INTERTRANS, Ljubljana. Podjetja imajo vsklajeno svoje poslovne storitve, ki jih posredujejo drugim podjetjem iste stroke v vlo-

gi posrednika oziroma agencije, proti določeni proviziji, katera se določa sporazumno s pogodbenimi strankami. Tako je podjetje GLOBUS-SPEDICIJA odstopilo izvrševanje trgovskih uslug drugim tovrstnim podjetjem in si je pri tem zaračunalo 2 do 5% provizijo od vrednosti opravljenega prevoza. Razumljivo je, da pri takem posredništvu podjetje ne trpi nikake izgube, temmanj, ker pogodbeni stranka prevzame ves nadaljnji riziko. V takih primerih nastopa to podjetje kot nepotreben vmesni člen, katerega posredovanje vpliva na zvišanje cen uslužnostnih storitev. Za tako posredovanje prevozov je to podjetje v I. polletju 1957 prejelo 1.523.920 dinarjev.

Podjetje GLOBUS-SPEDICIJA razpolaga z 10.500 m² skladiščnih prostorov, ki jih v pretežnem delu oddaja v najem drugim podjetjem, ki se pogodbeno večjejo plačati najemnino, ki znaša od 200 do 300 din z m². Iz registracije sicer ni razvidno, da bi bilo podjetje pooblaščen skladiščne prostore dajati v najem, ugotovljeno pa je, da to donša podjetju izdatne dohodke, ki znašajo n. pr. za leto 1956 18.590.000 din.

Podjetje GLOBUS-SPEDICIJA sklepa za transportne usluge v notranjem prometu skoraj izključno osebe in telefonske pogovore s svojimi komitenti ter sta bili v času pregleda v veljavi le dve pismeni pogodbi.

POTROŠNISKI SVETI IN NJIHOVA VLOGA

Na območju OLO Ljubljana je bilo izvoljenih 147 potrošniških svetov. Če primerjamo to število s številom poslovnih enot, ki opravljajo blagovni promet samo s prehranbenimi artikli, ugotovimo, da veliko število podjetij oziroma poslovnih enot nima potrošniških svetov.

Delo potrošniških svetov ni kdo ve kaj vidno. Določila oziroma pravice, ki jih določa uredba o trgovanju potrošniških svetov so dokaj okvirna. Tudi sicer ni med člani potrošniških svetov zadostnega zanimanja za izvrševanje družbene kontrole. Vzroki so tudi v premajhni politični predpripravljenosti, tako za delo kot za same volitve potrošniških svetov, ker se jih največkrat udeležijo tako majhno število potrošnikov, da se morajo volitve tudi po večkrat ponoviti.

B. POSLOVANJE KMETIJSKIH ZADRUG IN POSLOVNIH ZVEZ

Na našem področju obstoja trenutno 140 kmetijskih zadrug in ena kmetijsko obdelovalna zadruga. Poleg tega pa je še 5 gospodarskih po-

slovnih zvez in sicer 2 v Ljubljani, 1 v Kočevju, 1 na Rakeku in 1 v Kamniku. Ob koncu leta so imele KZ še 270 drugih dejavnosti in sicer: 117 trgovin, 8 kovačnic, 2 krojačnice, 3 pekarnice, 3 čevljarne, 23 mesarij, 6 destilacij eteričnih olj, 2 delavnice raznih ročajev, 1 ključay, delavnico, 1 opekarno, 3 kino-odseke, 5 žag, 8 mizarjskih delavnic, 4 gradbene odseke, 3 kolarske delavnice, 10 gostiln, 5 mlekar, 1 elektro-delavnico, 4 mline in 1 brivnico. Proti koncu leta 1957 so začele KZ opuščati izvenkmetijske dejavnosti oziroma odstopati tovrstne obrate področnim ljudskim odborom.

Kako se uporablja odlok o posebnih pogojih, po katerih lahko gospodarske organizacije kupujejo kmetijske pridelke neposredno od individualnih proizvajalcev.

Celotni odkup kmetijskih pridelkov gre skoraj izključno preko kmetijskih zadrug, samo s to razliko, da v nekaterih primerih izvrši odkup v resnici podjetje, zadruga pa si zaračuna svoj zaslužek na podlagi administrativne pravice, čeprav se dejansko odkup izvrši potom zastopnikov gospodarskih organizacij. Zadruga predvsem težijo k odkupu blaga, ki ustvarja sorazmerno veliko razliko v ceni.

Konjunkturke artikle odkupujejo predvsem močnejše zadruga izven območja, kjer prebivajo člani zadruga prav tako s ciljem trgovskega zaslužka. Skratka, med zadrugami prevladuje še vedno mnenje, da imajo pravico na maržo za vso živino in kmetijske pridelke, ki se prodaja iz njihovega področja, ne glede na kakšen način se prodaja.

Kot je že rečeno organizacija odkupa preko KZ še vedno ni popolna. Eden od razlogov za tako stanje je tudi v tem, da nekatere zadruga niso zadosti zainteresirane pri odkupu kmetijskih pridelkov.

Zadruga se orientirajo v večji meri k odkupu gozdnih in lesnih sortimentov, kjer je razlika v ceni v primerjavi s kmetijskimi pridelki nesorazmerno velika. Ustvarjena razlika v ceni n. pr. pri deskah in plohih znaša 1000 din pa tudi do 8000 din pri m³, pri drogovihi za elektriko in PTT tehnični les pa znaša razlika v ceni od 2, pa tudi do 5000 din pri m³. Zato je za tovrstne sortimente med zadrugami neverjetno mnogo zanimanja.

Končno je še omeniti dejstvo, da zadruga še vedno niso pristopile k odkupu blaga po kvaliteti, kar negativno vpliva tako na proizvajalca kot na prodajo v trgovini. Izjema je le pri mleku, kar pa je predvsem zaslug kupca t. j. LJUBLJANSKIH MLEKARN, ki zahteva, da se mleko odkupuje po tolsči in čistoči ter pri odkupu kož, ki se vrši pod nadzorstvom podjetja KOTEKS, Ljubljana. Podjetje namreč zahteva, da se vrši odkup po predpisih JUS-a. V tej zvezi je odkupno podjetje tudi določilo ceno za vse vrste odkupnih artiklov. KOTEKS je priznaval zadrugam maržo v obliki dobropisa, ki znaša pri govejih kožah 11 din za kg, pri telečjih 14 din za kg, pri svinjskih 20 din za kg itd.

Skoraj vse zadruga v našem okraju pristopajo k odkupu večjih količin kmetijskih pridelkov šele takrat, ko imajo plasma artiklov že zagotovljen. (V letu 1958 so bili izdani podrobnejši predpisi, ki urejajo delokrog in pravice kmetijskih zadrug ter promet s kmetijskimi proizvodi.)

ODKUP KOZE IN VOLNE

Promet s kožami in volno je pod posebnim režimom tako v pogledu organizacije prometa kakor tudi v pogledu določevanja cen. Industrijska podjetja se vsled deficitarnosti poslužujejo pri nabavi surovih kož nedovoljenih metod in s tem ustvarjajo še večji nered na tržišču. Vsled omenjenih razlogov je tržna inšpekcija po navodilu Zveznega tržnega inšpektorata organizirala kontrolo nad prometom s kožami. Po odredbi o pogojih, pod katerimi se lahko kupuje in prodaja surova koža in volna je bilo predvideno, da so se

VABILO

na 2. sejo zbora proizvajalcev OLO Ljubljana

Na podlagi 74. in 83. člena zakona o okrajnih ljudskih odborih ter 48. člena statuta okraja Ljubljana

SKLICUJEM

2. sejo zbora proizvajalcev, ki bo v petek, dne 29. avgusta 1958 ob 9. uri dopoldne v veliki sejni dvorani na Magistratu v Ljubljani.

Predlagam naslednji

dnevni red

1. Razprava o poročilu o stanju oskrbe okraja Ljubljana z električno energijo in o predlogih za njeno izboljšanje.
2. Razno.

Vsak ljudski odbornik ima pravico ustno ali pismeno predlagati spremembo ali dopolnitev dnevnega reda.

Morebitno odsotnost javite Skupščinski pisarni OLO, Kresija, soba 16/I (telefon 21-939).

Nadomestuje predsednika OLO podpredsednik

Inž. Ivo Klemenčič l. r.

smela z nakupom surove kože od proizvajalcev ukvarjati le trgovska podjetja, ki dobijo za to posebno dovoljenje od Republiškega sekretariata za blagovni promet in kmetijske zadruge na področju občine, kjer ima zadruga svoj sedež.

S to odredbo se je hotelo omejiti število odkupnih organizacij ter preprečiti tekmovalno odkupnih organizacij in dvig cen. Na področju okraja oziroma celo na področju celotne republike Slovenije ima pravico odkupa kože le trgovsko podjetje KOTEKS in kmetijske zadruge.

Od neposrednih proizvajalcev — kmetovalcev, ki koljejo na svojem domu prašiče in podobno živino, odkupujejo surove kože kmetijske zadruge. Posamezne zadruge odkupujejo kakor ostale kmetijske pridelke tudi surove kože od kmetovalcev s področja, kjer prebivajo člani zadruge. Odkup kože se vrši strokovno v skladu s klasifikacijo, oziroma s predpisi JUS. Trgovsko podjetje KOTEKS je organiziralo strokovni seminar za vse uslužbenke oziroma zbiralce kože pri kmetijskih zadrugah. Seminar je bil uspešen in se kože pravilno klasificirajo, plačujejo, konzervirajo. Prevzemalci KOTEKS-a ne prevzamejo od kmetijskih zadrug kože »počež« na podlagi odkupnih kuponov, pač pa prevzamejo pravilno in pregledajo ter ocenijo vsako kožo posebej.

Z odredbo je predvideno, da KZ lahko odkupujejo surove kože samo po individualnih proizvajalcih, ne pa tudi od raznih gospodarskih organizacij (klavnice, gostišča in pod.). Na področju okraja so večje klavnice le v večjih potrošniških središčih, od katerih odkupuje surove kože KOTEKS. V nekaterih manjših krajih, kjer ni pogojev za ustanovitve odkupne postaje KOTEKS-a, pa odkupujejo surove kože od manjših klavnice in gostišč kmetijske zadruge. Smatramo, da v takih primerih kmetijske zadruge lahko odkupujejo surove kože od gospodarskih organizacij, ker bi sicer kože propadle ali bi bil transport predrag.

KZ plačujejo surove kože po enotnem ceniku, ki ga sestavi in spremeni KOTEKS. Cene za posamezne vrste kože, za katere so cene določene, niso prekoračene.

Trgovsko podjetje KOTEKS ima na področju okraja postajo, ki odkupuje surove kože v glavnem od mesarskih podjetij, kmetijskih zadrug in privatnikov. Evidenca o odkupu surovih kož od privatnikov in ostalih gospodarskih organizacij je dobra. S kontrolo oziroma primerjavo sortimenta in teže med prejemom in oddajo govejih kož pri konsignaciji od 18/7-57 za Tovarno usnja Sošan je ugotovljena pri skupni teži 757 kg govejih kož razlika 5 kg — v asortimentu ni bilo razlik. Primerjava je bila nadzirana med dejansko skupno težo — po klasični prejemni knjigi in odkupno težo navedeno v konsignaciji.

Izvršena je bila tudi kontrola v skladišču surovih kož in ugotovljeno, da se podjetje zadovoljivo pridruže pri prevzemanju kož določil JUS. V enem primeru, ko se je primerjala teža pri nabavi govejih surovih kož, ki je znašal 634 kg in po konzerviranju je znašal kolo 60 kilogramov ali 9,46%. Ta kolo je manjši od povprečnega kala, ki je predviden po JUS (12%). Manjše razlike so bile ugotovljene pri klasiranju in pri vrstah kož. Pri skupni nabavi 238 kg govejih kož je vsled nepravilne klasifikacije in vrste ugotovljena škoda v znesku 1300 din ali 1,013% od prometa, pri konjskih

kožah pa 70 din, kar pomeni, da je podjetje vsled nepravilnega prevzemanja prej omenjenih prekontroliranih kož izplačalo preveč 1370 dinarjev. Take razlike so povsem objektivne.

Kontrola prevzema surovih kož po sortimentih je pokazala, da je kvaliteta zadovoljiva. Strokovnjaki, ki jih inšpekcija uporablja pri kontroli kvalitete surovih kož so ocenili, da ni večjih poškodb zaradi nepravilnega odbiranja. Podjetje KOTEKS je v tem pogledu izdalo že več propagandne literature, ki opozarja kmetovalce in ostale zainteresirane gosp. organizacije, kako je treba pravilno odbirati surovo kožo, da ostane vrednost usnja čim večja. To akcijo je izvajalo v sodelovanju z veterinarsko inšpekcijo ter s podporo industrije usnja in v sodelovanju s sekcijo pri Trgovinski zbornici za LRS.

Podjetje stremi tudi za izpopolnitev strokovnih kadrov in je organiziralo strokovne izpite za prevzemalce in kožarje.

Magacini, v katerih se vrši prevzem in konzerviranje kože povsem ne zadovoljujejo določilom JUS. Na splošno ugotavljamo, da skladišni prostori ne zadovoljujejo kapaciteti poslovanja, kar ima seveda za posledico nepravilno manipuliranje s kožo.

PRIJAVE KOŽ NA AVKCIJSKEM MESTU

Z odlokom o nakupu in prodaji surove kože in volne na avkcijskem mestu je predvideno, da se lahko surova koža prodaja izključno na avkciji. S prodajo in nakupom na avkciji se hoče doseči tudi enakomerno izkoriščanje kapacitete vseh industrijskih podjetij. Po informacijah drugih inšpekcij so še vedno pojavi, da se vrši prodaja tudi mimo avkcijskega mesta, bodisi direktno industrijskim ali trgovskim podjetjem po višjih cenah ali pa, da se izdabavljajo posameznim koristnikom večje količine surovih kož, kakor so bile zaključene na avkcijskem mestu.

Pri pregledu trgovskega podjetja KOTEKS je bilo ugotovljeno, da se vrši prodaja redno preko avkcijskega mesta. Podjetje pravočasno prijavljuje avkcijskemu mestu količino in sortiment razpoložljivega blaga. Iz izdanih faktur in zaključnic je bilo ugotovljeno, da podjetje posluje pravilno in da ni primera neizpolnenih pogodbenih obveznosti, sklenjenih na avkcijskem mestu. V nekaterih primerih so dobavili kože posameznim tovarnam pred sklepanjem pogodb na avkcijskem mestu, kar je bilo kasneje vsklajeno s pogodbami.

NAKUP SUROVIH KOŽ ZA PROIZVODNA PODJETJA

Pregledi so bili izvršeni v INDUSTRIJI USNJA, Vrhnika, TOVARNI USNJA, Kamnik in TOVARNI USNJA, Smartno pri Litiji. Pri vseh omenjenih podjetjih je bilo ugotovljeno večje ali manjše odstopanje od določil JUS pri prevzemanju oziroma pri nakupu blaga. Vsa navedena podjetja kupujejo surove kože vseh vrst (razen divjačine) preko avkcijskega mesta po predpisanih cenah za artikla, za katere je ta cena določena in sicer od raznih specializiranih podjetij s področja FLRJ.

Predvsem je treba poudariti, da je prevzem kož po kvaliteti (JUS) in količini le boljši kakor preteklo leto. Razlike pri sortimentih praviloma ni moč povsem odpraviti, ker

se prevzem surovih kož po sortimentu vrši z oceno prevzemalca. Eden najslabših primerov prevzema po sortimentu preverjen po prevzemnih blokkih in fakturah je bil naslednji:

TOVARNA USNJA, Kamnik:

Kvaliteta	Po prevzemalen na terenu prod. V podjetju	
I.	2.235 kom	1.965 kom
II.	758 "	959 "
III.	94 "	142 "
IV.	57 "	78 "
	3.144 kom	3.144 kom

Analiza klasifikacije pri prevzemu za 20 primerov prevzema kož v letu 1957:

Kvaliteta	Klasifikacija prodajalca	Klasifikacija kupca
I.	60,7 %	56,3 %
II.	30,9 %	29,2 %
III.	6,2 %	7,9 %
IV.	1,4 %	4,5 %
V.	0,5 %	1,1 %
brez vrednosti	0,2 %	0,2 %
merjasci	0,1 %	0,8 %

Razlike med fakturami in prevzemom so najpogostejše tedaj, kadar industrijsko podjetje izvrši prevzem v lastnem skladišču. Uvaja se praksa, da zastopniki — prevzemalci prevzamejo surove kože v skladišču prodajalca in da se na podlagi teh podatkov sestavi prodajna faktura. V letu 1956 je bil zelo pogost pojav, da industrijska podjetja za izdelavo usnja niso reklamirala dobave, ki niso odgovarjale pogodbenemu sortimentu in količini. Bili so celo primeri, da podjetja niso reklamirala dobave, četudi je manjkalo preko 10 kož. Tako praksa je veljala vsled tega, ker trgovska podjetja niso izpolnjevala ali pa zelo ovirala nadaljnje pogodbene obveznosti, če je podjetje vztrajalo na točnosti izdobe. Po izjavi predstavnikov industrijskih podjetij so trgovska podjetja v takih primerih ustavila izdobo in dala celotno količino na razpolago drugim podjetjem.

Leto	Cena za kg v din	Goveja koža	Ziva živina	Goveje meso
1939	14,25	5,22	10,3	
1953	134	70	165	
1954	158	92	201	
1955	150	105	234	
1956	150	102	230	
1957	155	115	280	

Do leta 1957 so se cene živine od leta 1939 povečale za cca 22 krat, cene govejega mesa za 23,3 krat, do čim se je cena kože, ki je odredjena povečala le za 10,8 krat.

Ovčje kože predelujejo v usnje in krzno. V prometu s temi kožami pa se ne dela nobena razlika in se prodaja oziroma nakupuje pod istimi pogoji za eno in drugo predelavo. Pri odkupu in prodaji bi bilo treba upoštevati stimulans za kvalitetejšo kožo, ki se uporablja za krzno. Tako na notranjem predvsem pa na zunanem tržišču se lahko plasira po neprimerno višjih cenah kakor usnje. Vsled tega so bili primeri, da je prejela Tovarna usnja, Vrhnika »ovčje kože, ki so sposobne za predelavo v krzno. Tovarna usnja v Smartnem pri Litiji pa kože, ki so sposobne le za izdelavo usnja. Iz korespondence obeh podjetij je razvidno, da sta vršili zamenjavo ovčje kože, kar je vsakakor podražilo materialne stroške. (V letu 1958 so izšli predpisi, ki omenjeno urejajo).

V taki situaciji pomanjkanja in deficitarnosti surovin, podjetja niso bila v stanju zaostriiti vprašanje prevzemanja kož po JUS, posebno še iz razloga, ker je bila kapaciteta Tovarne usnja izkoriščena že tedaj od 60 do 65 %. V letu 1957 po uvedbi avkcijske prodaje in ostrejši kontroli so se razmere v tem pogledu v industrijskih podjetjih na našem področju bistveno izpremenile. Podjetja so dosledneje reklamirala nepravilne izdobe, bodisi zaradi teže ali sortimenta in vrste. INDUSTRIJA USNJA, Vrhnika je v I. polletju vložila 39 reklamacij, od katerih je bilo 30 uspešno rešenih. Podobno kakor INDUSTRIJA USNJA, Vrhnika so poslovala tudi ostala industrijska podjetja na našem področju. V TOVARNI USNJA, Smartno pri Litiji poteka prevzem prav tako v skladu s predpisi JUS. Ob priliki pregleda je bilo ugotovljeno, da je od 500 pregledanih suhih ovčjih kož, ena slabše kvalitete. Nepravilna klasifikacija pomeni v bistvu podražitev surovine, ker so za take artikla določene cene in ker je to blago deficitarno. Nepravilna klasifikacija vpliva tudi na podražitev končnega proizvoda.

Dasiravno ugotavljamo z neposrednimi pregledi v skladiščih trgovskih in industrijskih podjetij, da je klasifikacija surovine boljša kakor v preteklem letu, še vedno obstajajo dokazi, da se v prometu s kožami vršijo odstopanja od določil JUS. Poleg subjektivnih faktorjev, ki so vplivali na omenjene pomanjklivosti (ki so v bistvu odstopanja od določenih prodajnih cen) so imeli določeni vpliv tudi ekonomski faktorji, predvsem pa preizkušnja določena prodajna cena za surove kože v primerjavi s cenami mesa in drugimi trgovskimi proizvodi. Določena prodajna cena za kože se namreč menjala že od leta 1945 dalje, do čim so se cene za vse druge poljedelske proizvode povečale, predvsem pa cene mesa, katere bi normalno morale biti v skladu s cenami kožam, kar je razvidno iz sledečih tabel:

UPORABA SREDSTEV, USTVARJENIH Z ODKUPOM

Razlike v ceni, ki jih zadruge ustvarjajo, uporabljajo v večji meri tudi za kritje raznih izvenkmetijskih dejavnosti, ki so pokazale veliko gubo. Tako se n. pr. čisto krijejo ustvarjalne razlike v ceni izgub v trgovini zadrugne mreže, izgube kulturnih in drugih odsekov, strojnih odsekov in drugega. V nekaterih kmetijskih zadrugah so bile celo pojavi, da se uporabljajo razlike v ceni v reprezentančne svrhe (KZ Domžale). Poleg tega imajo KZ mnogo drugih obveznosti, ki negativno vplivajo na vračanje razlik v ceni za posneževanje kmetijskih Kmetijske zadruge morajo n. pr. plačevati stroške redne in izredne revizije, ki jih opravljajo zadrugne revizorji Republiške zadrugne zveze. Ena taka ura stane zadruga baje 300 din. Del razlike v ceni pade tudi kotizacija po uredbi ne članarine zbornicam in drugimi izdatki.

Kot je že omenjeno, KZ v največjih primerih vračajo sorazmerno maj-

hen del razlike v ceni za pospeševanje kmetijstva. Razlogov za tako stanje je več. V mnogih primerih je namreč pospeševanje kmetijstva v poedinah okoliških kmetijskih zadruh v večji meri prepuščeno upravnikom zadrug, kjer pa teh ni, predsednikom KZ, pa tudi lesnim manipulantom ali celo poslovojem trgovin.

PRESKRBLJENOST VASI Z INDUSTRIJSKIM BLAGOM SIROKE POTROSNJE

Naše vasi so sorazmerno dobro preskrbljene z industrijskimi potrebščinami, razen gradbenega materiala, električnega materiala in artiklov, ko so še na splošno deficitarni, katerih večkrat primanjkuje tudi v potrošniških centrih.

GOSPODARSKE POSLOVNE ZVEZE

Na območju okraja Ljubljana posluje 5 gospodarskih poslovnih zvez in to: Gospodarska poslovna zveza Ljubljana, Gozdarska poslovna zveza Ljubljana, Gozdarska poslovna zveza Rakek, Gozdarska poslovna zveza Kamnik in Gospodarska poslovna zveza Kočevje.

Poslovne zveze so ustanovljene z nalogo, da preko poslovnih razmerij s kmetijskimi zadrugami skrbijo za pospeševanje in socialistično preusmeritev kmetijstva. (V letu 1958 so bili izdani predpisi, ki dopuščajo poslovnim zvezam le organizacijske posle.)

Iz pregleda Gospodarske poslovne zveze v Ljubljani so bile ugotovljene močne trgovske tendence.

Gospodarska poslovna zveza po točki 3. 62. člena Uredbe o kmetijskih zadrugah bi lahko prodajala kmetijske ali druge proizvode, ki jih je zveza prevzela oz. kupila od KZ, ter prodala predelane ali dobljene kmetijske ali druge proizvode. Na podlagi navedenega so lahko GPZ odkupovale kmetijske ali druge proizvode v cilju nadaljnje prodaje samo od področnih zadrug.

V nasprotju z navedenimi predpisi je GPZ v Ljubljani, trgovski obrat, odkupoval les od drugih kmetijskih zadrug izven območja GPZ. V času od 1. januarja do 30. avgusta 1957 je odkupil od KZ št. Lovrenc, Karlovec, Dobrič, Mirna peč, Velike Lašče in od GPZ Kočevje raznega lesa v skupni vrednosti 8.597.947 din.

V II. polletju 1957 sta bili ustanovljeni za promet z lesom na področju okraja še GPZ Rakek in Kamnik. Od tedaj dalje se je GPZ Ljubljana bavila izključno s tranzitno trgovino z lesom, t. j. s posredništvom med zadrugo in kupci. Gospodarska poslovna zveza ni prevzemala lesa, temveč je dajala le dispozicije za odpremo lesa in ni niti pregledala, če les odgovarja določbam nabavno prodajne pogodbe oz. določbam IUS. Reklamacije, ki so jih pošiljali kupci GPZ, so reševale zadrug.

Iz posameznih konsignacij je bilo razvidno, da se je pod oznako »gradbeni les« prodajala tudi normalna jelova in smrekova hlodovina. Trg. GPZ je pod oznako »gradbeni les« smreke in jelke pri tranzitni trgovini posredoval prodajo od 1. januarja do 31. julija 1957 v količini 5.122.056 m³ po povprečni prodajni ceni 13.650 din. v skupni vrednosti 69.940.595 din. Pri tem prometu je prekoračena maksimalna cena jelove in smrekove hlodovine od 3450 do 5150 din pri m³ ali v skupni vrednosti ca. 20 milijonov dinarjev.

Iz okroglega lesa iglavcev je pre-

povedano tesati trame, razen v krajih, ki so zelo oddaljeni od komunikacij in žag, za kar pa mora izdati pristojna uprava za gozdarstvo posebno dovoljenje o izvrševanju zakona o omejitvi in predelavi lesa iglavcev. Kljub navedenim ukrepom je bilo preko GPZ v Ljubljani pod tranzitno trgovino nabavljeno in prodano po posameznih kmetijskih zadrugah skupno 430.998 kub. metrov tesanih tramov po nabavni ceni 20.000 din. prodajna cena pa je znašala 21.000 din za m³, v skupni vrednosti 9.040.725 din.

Za rezan jelov in smrekov les nekaterih sortimentov so določene najvišje prodajne cene z Odlokom o najvišjih prodajnih cenah za nekatere proizvode. Ugotovljeni so bili tudi tovrstni prestopki, kot n. pr. KZ Domžale je preko trg. obrata GPZ prodala 399 m³ jelovih, smrekovih in borovih desk po nabavni ceni 26.500 do 39.000 din za m³. Trg. obrat GPZ je od 1. januarja do 31. julija 1957 dosegel pri tranzitni trgovini z lesom promet, ki znaša v skupni vrednosti 543.665.559 din ali okoli 90%; z neposredno prodajo pa promet v skupnem znesku 89.389.400 din ali okoli 10%.

Kot pri lesu, tako je bilo tudi pri prometu s kmetijskim pridelki ugotovljeno, da se poslovanje ni opravljal v skladu z določili 57. in 62. člena Uredbe o kmetijskih zadrugah, ker je trg. obrat odkupoval kmetijske pridelke za nadaljnjo prodajo od kmetijskih zadrug izven svojega območja, ki niso članice GPZ. Odkupljeni proizvodi izven območja pa tudi niso bili nabavljeni z namenom za potrebe (predelave, dodelave) včlanjenih zadrug ali za potrebe zveze, temveč so bili prodani raznim drugim kupcem. Od 1. januarja do 30. avgusta 1957 je trg. obrat odkupil od drugih KZ izven območja raznih kmetijskih pridelkov kot fižol, maslo, krompir, jajca, gobe, jabolka itd. v skupni vrednosti 23.180.434 din. Odkun je bil izvršen pri naslednjih KZ: Bočna, št. Lovrenc, Gornji Grad, Kostanjevica na Krki, Kokarje, Ročica, Raka, Nova Stifa, Smartno ob Dreti, Črnomelj, Črešnjevec, Dragatuš, Gradac, Slov. Konjice, Metlika, Koper, Turjak, Krško, Sela-Sumberk, Sv. Gregor, Studenec pri Sevnici in od kmetijskih posestev Loče pri Poljanah, zadrugno podjetje »Posavje«, Krško in »Varaždinka«, Novi Sad.

GPZ trg. obrat se je bavil tudi z nabavo in prodajo kmetijskih proizvodov in ostalega reprodukcijskega materiala, ki ni bil namenjen za uporabo članic GPZ. Tako je trg. obrat zaključil pogodbe za nabavo industrijskih sliv z raznimi zadrugami v Srbiji v skupni teži 461 ton. Od te količine je bilo le 60 ton dobavljeno zadrugam članicam, ostale količine pa so bile prodane raznim predelovalnim gosp. organizacijam, kot n. pr. »Živilca«, Ljubljana, 30 ton. Alkoholna industrija »Petovica«, Ptui, 200 ton. Destilacija alkoholnih pijač Mirna na Dolenjskem 70 ton in »Fructal«, Ajdovščina, 30 ton. Maniko pri industrijskih slivah v višini 473.918 din je nastal vsled tega, ker je trgovski obrat sklenil s KZ v Srbiji kupoprodajne pogodbe o dobavi 461 ton industrijskih sliv. Te zadrugne pogodbene količine niso izpolnile in je bil obrat prisiljen skleniti dobavne pogodbe z drugimi podjetji na višjih cenah, da je izpolnil pogodbene obveze do industrijskih predelovalnih podjetij, s katerimi je sklenil prodajne pogodbe, ker so leta v primeru nedobave zagrozila.

Od Kresniške industrije apna Kresnice je posredovala GPZ pro-

dajo 5 vagonov apna za trg. podjetje »Planinar«, Prijedor. Od »Cementarne« Trbovlje je bilo dobavljeno trg. podjetju »Tabor«, Grosuplje, 75 ton cementa s posredovanjem trgovskega obrata. Dalje je trg. obrat kupil 40 ton slame od trg. podjetja »Smederevka«, Smederevo, od Poslovnega saveza Virovitica in Stočarskega saveza Virovitica ter isto količino prodal raznim podjetjem in vojniškim postam.

Vsa ta prodaja se je opravila z namenom, da trg. obrat doseže čim večji komercialni uspeh, ne glede na to, da je bil s tem prekoračen predmet poslovanja oz. da so se kršili predpisi.

Trgovski obrat je v letu 1957 odkupil tudi ca. 21 ton suhih gob v glavnem izven območja zadrug članic. Gobe so bile odkupljene brez predhodnih zagotovil plasmanov in je vsled tega nastal zastoj pri prodaji. Pri pregledu se je ugotovilo, da ima obrat na zalogi še ca. 16 ton gob in je bil vsled tega odvzet vzorec ter dan v analizo CHZ v Ljubljani. Analiza je pokazala, da vzorec ni primeren za prodajo, zato je bila izdana odločba o prepovedi prodaje, dokler blago ne doseže predpisane kvalitete.

D. GOSTINSTVO IN TURIZEM

V okraju Ljubljana posluje 628 gostinskih podjetij in njihovih obratov družbenega, zadrugnega in privatnega sektorja.

V letu 1957 je bilo pregledanih 610 gostinskih obratov ali 98,23%. Večina od teh pregledov ni bila kontrolnega značaja, temveč so bili to komisijski ogledi glede minimalne ureditve in opreme. Sami kontrolni pregledi pa so se nanašali na odzemanje vzorcev vina, urejenost materialne evidence, izdelavo kalkulacij in ostalega blagovnega in finančnega poslovanja.

Gostinska podjetja in njihovi obrati imajo materialno evidenco različno urejeno. Evidenca v večjih gostinskih obratih je še dokaj dobro urejena, dočim je stanje v manjših gostiščih zelo pomanjkljivo.

Manjši gostinski obrati oz. samostojna gostišča so opustila vodenje osnovne materialne evidence. Ti gostinski obrati ne sestavljajo rednih kalkulacij in so opustili najosnovnejšo evidenco o porabi prehrabnih artiklov. Izdajanje alkoholnih pijač vršijo brez dobavnice; dnevni izkupički pa se knjižijo na podlagi izkazanih iztržkov od strani prodajnega osebia brez potrebne dokumentacije. Prodajno oseboje v posameznih gostinskih obratih prejema tudi gotove zneske akontacije in to v višini do 20.000 din, katere služijo za tkzv. »interne obračune«. S takim načinom poslovanja je onemogočena vsaka prava kontrola od strani kontrolnih organov, kakor tudi od strani lastnega kolektiva. Delavci in uslužbeni v teh podjetjih le delno krijejo prispevke za prejeti hrano in se mnogokrat hranijo brezplačno tudi družinski člani.

Nekaj značilnih primerov karakterskih ugotovitev v poedinah gostinskih obratih:

V Restavraciji Koper, Gradišče, niso vodili blagovnega knjigovodstva, lažno so knjižili previsoko zalogo blaga in uničevali blagajniške priloge, vršili neupravičena izplačila premij za pritoček, nagrade itd. Po ugotovitvah inšpekcije je podjetje fiktivno povečalo zalogo za okoli 1.900.000 din, da bi na ta način prikrilo izgubo, ki se je pojavila v letu 1956. Podjetje je neupravičeno izplačevalo premije in nagrade ter razna darila v skupnem znesku 592.672 din.

V podjetju »Kolodvorska restavracija« v Ljubljani so nabavili hladilne naprave od privatnikov v vrednosti 1.275.000 din. Po ugotovitvah izvedenca je ta naprava vredna največ 300 do 500.000 din. Iz sklada za samostojno razpolaganje je bilo direktorju podjetja izplačano 20.000 dinarjev za izlet v Trst in Benetke. Ta izlet je organiziralo gostišče »Tavčarjev hram« in je bil popolnoma zasebnega značaja. Direktor pa je prikazal delavskemu svetu, da gre za »poučno« ekskurzijo in da stroški bremenijo sklad za samostojno razpolaganje. Ta obračun je bil priložen v izplačilo od strani direktorja šele po 10 mesecih naslednjega leta. Iz sklada za samostojno razpolaganje je bilo izplačano v mesecu oktobru leta 1957 51.800 din za stroške ogleda kulinarčne razstave v Münchenu; poleg direktorja sta se te udeležila še dva uslužbenca. Naknadno pa je direktor setavil še račun potnih stroškov za sebe in enega uslužbenca, četudi je bila celotna oskrba plačana že v prvotnem znesku. Upravni odbor je na prošnjo direktorja odobril izplačilo stroškov za reprezentanco za leto 1956 brez vsakih obračunov v znesku 40.000 din, naknadno pa še 20.000 din. V času sestavitve zaključnega računa za leto 1955 si je direktor sestavil obračun za 27 nadur po 150 din, katerih dejansko ni opravil, ker takrat še ni bil uslužbenec v tem podjetju. Nadalje je direktor izkoristil letni dopust za leto 1955, do katerega ni bil upravičen, ker takrat, kot rečeno, ni bil še zaposlen v tem podjetju.

Po sklepu delavskega sveta je bilo izplačano iz sklada za samostojno razpolaganje sindikalni podružnici podjetja za kulturnopolitično delo (ureditev knjižnice in nabavo športnih rekvizitov) 180.000 dinarjev. Podružnica pa je prejeto gotovino uporabila za nabavo čevljev, obleke, copat, nogavic za otroke delavcev in uslužbencev in razno drugo blago.

Podjetje je prodalo klubsko garnituro, ki je bila v direktorjevi pisarni z motivacijo, da ni potrebna. Po petih mesecih pa je podjetje nabavilo novo garnituro, ki je bila zopet nameščena v direktorjevo sobo. Nadalje je podjetje v letu 1957 odstranilo točilno mizo, katera je bila nabavljena leta 1952 v novem stanju. Takoj nato pa je bila kupljena nova točilna miza v vrednosti 431.279 din. Stara točilna miza, katera je bila še v brezhibnem stanju, pa je bila postavljena v shrambo in je izpostavljena propadanju. Ekonomsko se tudi ne more utemeljiti nabava novega ekspresnega aparata v znesku 480.000 din. Stari aparat, ki je bil še v brezhibnem stanju, pa je vskladšen.

GOSTIŠČA NA PRAVILA

V gostiščih na pravila opravljajo knjigovodske posle večinoma honorarni knjigovodje, v nekaterih primerih pa tudi poslovoje oziroma kak drug uslužbenec kolektiva, ki ima nekaj sposobnosti za opravljanje teh del. Knjigovodska evidenca v teh gostinskih obratih je v glavnem nemanjkljiva in v največ primerih knjiženje ni ažurno. 90% teh gostišč se nahaja v prostorih, katerih lastniki so bivši zasebni gostilničarji. V teh primerih je neizvedljiva popolna ločitev poslovnih prostorov, ki jih uporabljajo zasebni lastniki in so obenem v več primerih še sedaj poslovoje gostišč. Uporaba kuhinje je skupna in se zaradi tega hrana ne pripravlja ločeno. Često se dogaja, da gostišča v kolektivnem upravljanju nabavljajo prašiče in tele neposredno pri proizvajalcih, ka-

tere koljejo v lastni režiji, večkrat tudi brez veterinarskih pregledov in nato prodajajo v obratu.

Osnovna sredstva v teh gostiščih so v pretežni meri zasebna last, zato si lastniki zaračunavajo odškodnino oziroma najemnino. Ta najemnina se ne nalaga kot amortizacija in se postavlja vprašanje, kako se bodo ta osnovna sredstva obnavljala, ko bodo dotrajala. Vsa adaptacijska preureditvena dela pa se vršijo na stroške gostišča, ker lastniki — zasebniki ne čujejo prispevati ničesar.

Pogosto se dogaja, da gostišča v kolektivnem upravljanju ne koristijo obratnih sredstev, ki jih dobijo od svojih ustanoviteljev, pač pa uporabljajo v poslovanju le svoja lastna sredstva. Večina teh obratov ne posluje preko banke, temveč samo gotovinsko.

Značilen primer protizakonitega poslovanja je bil ugotovljen v restavraciji »Količevce«, kjer se ni vodilo knjigovodstva. Dnevni iztržki za pijače kakor tudi gotovinska izplačila neposrednim proizvajalcem se niso nikjer evidentirala, razen internih beležk v zvezkih. Vso nabavo blaga je podjetje plačevalo v gotovini, ker ni imelo tekočega računa. Poslovodkinja je nabavila v Ravnah pri Stanjelu 476 litrov vina za svoj račun in 30 litrov žganja neposredno od proizvajalcev brez plačila prometnega davka. Upravnica je vino kupila z namenom, da bi ga prodala za svoj račun brez plačila 20%-ga prometnega davka. Nadalje niso bile v gostišču navedene cene uslug. Zaradi navedenih ugotovitev je bila izdana odločba o začasnih prepovedi poslovanja.

Gostišče na pravila »Kurja vasa«, Ljubljana, je nabavilo od neposrednih proizvajalcev na območju Gorice 712 litrov vina. Ta količina vina ni bila izkazana v knjigovodstvu in jo je nameraval upravnik prodati na lasten račun mimo podjetja. Njegov namen je bil preprečiti z nenadnim kontrolnim pregledom.

Pripominjamo, da so ti pojavi zelo pogosti.

PRIVATNA GOSTIŠČA

V našem okraju je 35,51% zasebnih gostišč. Privatna gostišča so v krajih, kjer ni pogojev za gostišča družbenega sektorja.

Ugotavljanje prometa pri teh gostiščih je dokaj težavno, ker sama minimalna knjigovodska evidenca ne daje pravega stanja in je vprašanje, kako se to knjigovodstvo sploh vodi, ker ga kljub enostavnosti mnogi zasebniki ne vodijo.

Privatnim gostiščem ni prepovedano nabavljati vina in drugih kmetijskih proizvodov od neposrednih proizvajalcev, dočim smejo vsa ostala gostišča družbenega sektorja kupovati kmetijske pridelke in živino le preko kmetijske zadruge.

Obseg poslovanja ni mogoče kontrolirati, ker je v kletih, shrambah in kuhinjah blago za gostišče in za osebno gospodinjstvo; zanje tudi ne veljajo predpisi brezgotovinskega prometa.

ANALIZA VZORCEV VINA

V letu 1957 so tržni inšpektorji pri pregledu gostinskih obratov odvzeli okoli 375 vzorcev alkoholnih pijač in jih dostavili v analizo CHZ v Ljubljani. Izvidi analize vzorcev so pokazali, da so bili vzorci v največ primerih za promet primerni in so odgovarjali maliganski stopnji v kleti, kakor tudi za prodajno mizo. Pokvarjeno ali navodnjeno vino je inšpekcija odkrila v preteklem letu pri gostiščih »Kolvrat«, »Split«, »Keršič«, »Siška«, »Vič«, »Kolezija«, »Belokranjec«, »Ilirija«, »Jože Pogacar«, Radomlje, Franc Vidali, Domžale, »Pri dobrem prijatelju«, Domžale, in KZ Barje.

STROKOVNA IZOBRAZBA GOSTINSKEGA OSEBJA

Na podlagi pravilnika o strokovni izobrazbi delavcev, zaposlenih v gostinskih podjetjih in gostiščih, je bil izvršen pregled strokovne kvalifikacije osebja in ugotovljeno v gostiščih družbenega sektorja naslednje stanje:

cev je v odnosu na potrebno strukturo še vedno nezadovoljiva, ker je v gostinskih obratih zaposleno še vedno precejšnje število delavcev, ki delajo na delovnih mestih, za katera je predpisana višja strokovna kvalifikacija, kot pa jo delavci imajo. Zahtevano strokovno izobrazbo, ki je sedaj še nimajo za delo, ki ga sedaj opravljajo, bi si moralo pridobiti naslednje število delavcev:

- a) za visokokvalificirane delavce 22 oseb;
- b) za kvalificirane delavce 205 oseb;
- c) za polkvalificirane delavce 62 oseb.

Za to vrsto strokovne izobrazbe so tržni inšpektorji v vseh primerih odredili, da morajo prizadete osebe takoj pristopiti k polaganju izpitov.

Struktura delovne sile po spolu pa prikazuje, da je v gostinstvu zaposleno štiri petine ženske delovne sile. Razmerje se iz leta v leto spreminja v korist ženske delovne sile. Enako razmerje je tudi na gostinski šoli.

Pri upoštevanju potreb po kadru je računati tudi na starostni sestav delovne sile, katerega struktura je naslednja:

Moški: do 35 let	36,5%
od 36 do 45 let	30,5%
od 46 do 55 let	21,4%
nad 55 let	11,4%
Ženske: do 35 let	64,6%
od 36 do 45 let	11,1%
od 46 do 55 let	15,1%
nad 55 let	9,2%

Iz tega sledi, da je potrebno računati na zamenjavo delavcev, ki so starejši od 55 let odnosno 50 let pri ženskah, ki bodo gotovo v naslednjih petih letih izpadli iz sestava kot aktivni delavci. Računajoč, da je 50% delavcev, ki so starejši od 55 let odnosno 50 let, zaposlenih v zasebnih gostiščih, se potrebe po vzgoji kadrov ne zmanjšajo. Glede na razvoj gostinstva in turizma na podeželju je nujno treba upoštevati vzgojo mlajših kadrov s potrebno strokovno izobrazbo, na podlagi katere bodo lahko postali imetniki dovoljenja za zasebna gostišča.

Po dosedanjih podatkih predstavlja fluktuacija delovne sile v druge poklice (izpad ženske delovne sile), ki ostane doma približno 2% od celotnega števila zaposlenih, kar predstavlja letno 45 oseb. Pripominjamo pa, da je izpad v glavnem samo iz vrst nekvalificirane in polkvalificirane delovne sile. Ta delovna sila je po določenih letih opustila poklic, ki se ga je pričela in se je s tem ustvarila praznina, ki jo gostinski obrati izpopolnjujejo v glavnem s nekvalificirano delovno silo, ki jo je treba za izvrševanje dela priučiti in ki nima pogojev za polaganje potrebnih izpitov. Če upoštevamo vse potrebe, vidimo, da so zahteve po kadru precejšnje.

UREDITEV IN OPREMA GOSTINSKIH OBRATOV

V sodelovanju s sanitarno inšpekcijo so bila pregledana skoraj vsa gostišča v okraju po navodilih Pravilnika o minimalni ureditvi in opremitvi gostinskih obratov.

Dosledno izvajanje Pravilnika niso komisije zahtevale za gostišča v starih zgradbah, ker bi preureditve zahtevale znatne investicije. Predvsem so komisije odredile, da se odpravijo subjektivne pomanjkljivosti in preureditve, ki ne terjajo znatnih finančnih sredstev. V splošnem so komisije ugotovile, da se je stanje v gostinskih obratih znatno izboljšalo tako glede tehnične ureditve obratov,

kot tudi v higiensko-sanitarnem pogledu. So pa še vedno primeri, da posamezni gostinski obrati ne zadovoljujejo najosnovnejših sanitarnotehničnih pogojev, za kar je iskati vzrok v pomanjkanju strokovnega znanja zaposlenega osebja.

GLAVNA ZAPAZANJA TEHNIČNIH POMANJKLJIVOSTI

Gostinske sobe: inventar v gostinskih sobah je večinoma zastarel; zračenje je v precejšnjem številu obratov pomanjkljivo; gostinske sobe nekaterih zasebnikov se uporabljajo tudi v druge svrhe, kot za skladiščenje raznih kmetijskih pridelkov (sušenje koruze, sončnice itd.).

Točilnice: v poedinih zasebnih gostiščih ni bilo v točilnici točilnih miz (ObLO Loška dolina, Moravče, Grosuplje). Tla v točilnicah so glede na velik promet v večini primerov dotrajana; skoraj v vseh primerih se vrši mazanje tal s prašnim oljem.

Kuhinje: ventilacijske naprave so le v nekaterih kuhinjah; kuhinje nimajo pomivalnih korit; največkrat je v kuhinji le ena delovna miza, ki služi za pripravljanje jedi in odlaganje umazane posode; inventar v kuhinjskih prostorih je zastarel. V nekaterih zasebnih gostiščih ObLO Grosuplje se uporabljajo kuhinje tudi za pražičjo kuhinjo; v bližini izdajnega okna za hrano imajo le poedini obrati v Ljubljani ogrevalne naprave za ogrevanje krožnikov in pribora. V kuhinji se zadržujejo živila, ki bi morala biti v priročnih shrambah; uporaba pribora je skupna, t. j. za domače in za goste; nekatere kuhinje tudi nimajo primerne posode za odlaganje preostale hrane — odpadkov.

Kleti: kleti so skoraj v vseh primerih v zelo dobrem stanju, opaziti pa je, da te služijo tudi za shrambo oziroma drvarnice.

Shrambe: često se pojavlja problem shranjevanja živil v neposredni bližini kuhinje; obrati nimajo priročnih shramb, so celo primeri (»Krištof« — Logatec), da gostinski obrati imajo nikake shrambe za živila in se te nahajajo v drugih neprimernih prostorih poleg razne navlake. Te prostore uporabljajo lastniki gostišč v svoje zasebne svrhe.

Stranišča: pereče vprašanje je tudi glede stranišč, ki so v mnogih primerih v podeželskih krajih neprimerno grajena; ponekod je samo eno stranišče, in nimajo prednjih prostorov z umivalniki; precej je tudi obratov, kateri uporabljajo »čučavce«; za pisoar pa služi katraska stena, v mnogih primerih brez vodnega izplakovanja in s pomanjkljivim zračenjem.

Mnogo gostinskih obratov je še brez vsakih hladilnih naprav.

Zasebnim gostiščem KLUN Angerja, Zlebič, JERAI Blatna Brezovica, MESEC Janko, Zaplana — so bile izdane začasne odločbe o prenovi nadaljnega obratovanja, dokler ne uredijo gostinskih obratov po navodilih pravilnika. Vsi ti obrati so bili zelo zanemarjeni in je bilo nujno podvzeti navedene ukrepe.

MENZE ZAPRTEGA TIPA

Pretežni del teh gostinskih obratov »DUR-ov« (zaprtega tipa) nima urejenih pravnih aktov in registracije. Pogosto ugotavljamo, da ne vodijo točne blagovne evidence o nabavljenih in porabljenih količinah blaga; da odkupujejo kmetijske pridelke neposredno od proizvajalcev z gotovino; da prodajajo razne alkoholne pijače gostom izven delovnega kolektiva itd.

Tek. št.	ObLO	Skupno zaposlenih	z negost. kvalif.	nk.	polkv.	kv.	v. kv.
1. Borovnica	9	—	—	1	3	5	—
2. Cerknica	29	—	—	7	4	16	2
3. Lj.-Center	1.213	269	257	286	372	29	—
4. Lj.-Črnuče	12	—	—	3	4	5	—
5. Dobrova	5	—	—	1	1	3	—
6. Domžale	37	—	—	5	16	16	—
7. Dobropolje	3	—	—	1	2	—	—
8. Grosuplje	20	—	—	4	10	6	—
9. Ivančna gorica	20	—	—	3	7	10	—
10. Kamnik	83	—	—	21	26	36	—
11. Kočevje	97	4	20	46	27	—	—
12. Litija	38	—	—	12	12	14	—
13. Logatec	38	—	—	7	15	16	—
14. Loška dolina	13	—	—	8	3	2	—
15. Lj.-Bežigrad	68	—	—	13	25	29	1
16. Lj.-Moste	82	23	11	19	26	1	—
17. Moravče	2	—	—	—	—	2	—
18. Mengeš	8	—	—	1	6	1	—
19. Medvode	22	—	—	2	12	8	—
20. Lj.-Siška	130	—	—	29	49	42	10
21. Lj.-St. Vid	69	—	—	21	23	23	2
22. Lj.-Rudnik	32	3	6	5	18	—	—
23. Ribnica	24	1	10	10	15	19	—
24. Lj.-Polje	44	—	—	10	15	19	—
25. Sodražica	3	—	—	1	1	1	—
26. Lj.-Vič	78	—	—	16	18	36	8
27. Vrhnika	31	—	—	8	8	15	—
Skupaj	2.210	302	477	626	752	53	—

V navedenem pregledu ni izkazana občina Velike Lašče, ker nima gostišč družbenega sektorja.

Po navedeni strukturi odpade 13,67% na osebe z negostinsko kvalifikacijo, 21,58% na osebe brez kvalifikacije, 28,71% na polkvalificirane osebe, 54,02% na kvalificirane osebe in 2,44% na visokokvalificirane osebe.

Ob izidu Pravilnika o strokovni izobrazbi se je interes gostinskih delavcev za pridobitev kvalifikacije zelo povečal, vendar ni bil v celoti dosežen zaželen odziv. Kvalifikacijska struktura delavcev in uslužben-

rano osebje in 2,44% na visokokvalificirane osebe.

NADZOR BLAGOVNEGA PROMETA V INDUSTRIJSKIH PODJETJIH

Uporaba predpisov o kvaliteti proizvodov, načinu embalaranja in označevanja blaga v prometu.

Jugoslovanski standardi in proizvajalne specifikacije predstavljajo obvezne norme za vse gospodarske organizacije, kakor tudi ustanove in posamezne proizvajalce. Doselej ni bilo sistematičnega nadzora nad kvaliteto ind. blaga. Za nekatere industrijske artikle so določene z JUS-i minimalne norme kvalitete, proizvodna podjetja pa bi morala imeti za vsak proizvod tehnično dokumentacijo, ki mora biti zajeta v »proizvajalni specifikaciji«.

S temi predpisi se hoče zavarovati in izboljšati obstoječo kvaliteto industrijskih izdelkov in zaščititi potrošnika pred prevarami.

Pregled je bil izvršen v Tekstilni tovarni Medvode, Tovarni pletenine »RASICA«, Gamelje, Tovarni vol. izdelkov »VOLNENKA«, Ljubljana in pri groističnem trgovskem podjetju »TEKSTIL«, Ljubljana, kjer je bilo ugotovljeno:

Tekstilna tovarna Medvode je na primer uvedla evidenco oziroma proizvajalne oznake serijskih izdelkov na tak način, da služijo ti podatki predvsem potrebam same tovarne in niso razumljivi za potrošnike.

Tovarna volnenih izdelkov, Ljubljana pa označuje svoje artikle z drugačnimi oznakami, ki pa prav tako služijo le za interno uporabo.

Ugotovljamo, da proizvajalne specifikacije ne omogočajo kupcu, da bi na podlagi njih ugotovil, kakšno kvaliteto blaga oziroma izdelka je dejansko kupil, to še tembolj v sled tega, ker se proizvajalne oznake zelo rade izgubijo, še preden blago pride do potrošnika, ker so pritrjene na meterski ali komadni izdelek le s tanko nitko, kar se pri prevozu, nakladanju in skladiščenju tudi nehoti rado odtrga. Tako često najdemo v blagovnem prometu različne izdelke, ki teh oznak sploh nimajo, četudi vemo, da je gospodarska organizacija, ki je izdelek izdelala, dejansko blago označevala.

Večina gospodarskih organizacij v tekstilni stroki označuje napake na blagu največkrat z belimi, rdečimi in rumenimi nitkami, ki pomenijo manjšo, srednjo ali večjo napako. Proizvodna podjetja pri fakturiranju takega blaga odštejejo bonificirano metražo, tako praktično fakturirajo le brezhibno blago.

Končno omenjamo še dejstvo, da je tudi Republiška trgovska zbornica prišla do zaključka, da je nujno potrebno pri proizvodnji industrijskih artiklov zastopati enotno stališče po vprašanju proizvajalnih specifikacij, ki naj bi bile take, da bi omogočale potrošniku ugotoviti izvor in kvaliteto kupljenega izdelka. Republiška trgovska zbornica je za rešitev tega problema sestavila osnutek uredbe proizvajalnih oznak in ga predložila v razpravljanje nadrejenim forumom.

V 4. členu osnutka je predvideno določilo, da prodajalec jamči za podatke navedene v proizvajalni oznaki. Enako jamstvo nosi prodajalec nasproti potrošniku. Po tem določilu ima potrošnik pravico neposredno uveljavljati škodo, ki bi nastala zaradi netočne proizvajalne oznake pri proizvajalcu. Če dejanska kakovost izdelkov ne bi ustrezala podatkom o kakovosti, navedeni v proizvajalni oznaki, sme kupec zahtevati razveljavitev pogodbe in povrnitev škode, ki bi jo na tak način utrpel. Vsled tega bi bilo nujno, da

bi bile proizvajalne oznake razumljive kupcu in potrošniku.

KONTROLA IZVAJANJA PREDPISOV JUGOSLOVANSKIH STANDARDOV IN PROIZVAJALNIH SPECIFIKACIJ V PROIZVODNJI USNJA IN PRI IZDELKIH USNJA

Na podlagi ugotovitev tekom leta in zbranih informacij o nerednostih pri prometu s kožami, usnjem in s proizvodi iz usnja je Zvezni tržni inšpektorat organiziral v III. tromesečju 1957 obširno kontrolo izvajanja predpisov standardov na tem področju. Kontrola se je izvršila v podjetjih in združnih organizacijah za odkup surove kože v industriji usnja, v industriji čevljev, v trgovskih podjetjih in trgovinah, ki se ukvarjajo s prodajo usnja in čevljev.

Ugotovitve sprovanja predpisov JUS-a v prometu s surovimi kožami so navedene že v poročilu o odkupu kož. Vse pomanjkljivosti v prometu s surovimi kožami neposredno vplivajo na promet in proizvodnjo usnja. Na podlagi teh splošnih ugotovitev in informacij je bila izvršena kontrola klasifikacije usnja v INDUSTRIJI USNJA, Vrhnika, kjer je inšpekcija v sodelovanju s strokovnjaki ugotovila, da so kože pravilno klasificirane in da je od 15 pregledanih bal, nepravilno klasificirana ena koža.

Komisija je izvršila tudi kontro-

lo izmer kož, ki jih avtomatično odtisne stroj za površinsko merjenje kož. Ugotovljeno je bilo, da 2 stroja ne označujeta za iste kože enake površine. Odstopanja so bila ugotovljena od 4 do 12 dm². Stroj za merjenje kože je odtisnil od 3 do 5 dm² manjšo površino, dočim stroj za merjenje vegetabilne kože od 1 do 3 dm² več. Ta nedostatek je uprava Industrije usnja, Vrhnika ugotovila že prej in je vsled tega naročila nove merilne stroje. Iz poslovne korespondence je razvidno, da so trgovska in druga podjetja, ki kupujejo usnje prezrla ta nedostatek. Le eno podjetje je doslej reklamiralo nepravilno izmero kož, kar je Industrija usnja, Vrhnika upoštevala.

IZVAJANJE STANDARDOV V INDUSTRIJI ČEVLJEV

Okrajni tržni inšpektorat je sodeloval pri kontroli industrijskih podjetij na področju drugih okrajev in republik po posebnem pooblastilu Zveznega tržnega inšpektorata. Ker je problematika značilna za podjetja na našem področju in za promet v celoti, navajamo osnovne zaključke te kontrole:

Surovina, t. j. usnje za izdelavo čevljev, katero je bilo na zalogi v pregledanih tovarnah čevljev, ni povsem odgovarjalo kvaliteti po JUS-u. Pregled je bil izvršen v 6 industrijskih podjetjih, v katerih je bilo ugotovljeno:

Vrsta	Izvršena kontrola			
	Skupno	Odgovarja		Ne odgov.
	bal	kom	kom	kom
Telečji boks	32	394	349	45
Junčji boks	7	78	68	10
Goveji boks	45	348	223	125
Ovčja podloga	15	185	185	—
Podloga od svinjske kože	5	60	60	—
Krupon	18	184	177	7
Vrat	7	40	40	—
Krajnjaki	9	111	107	4

Kože, ki niso odgovarjale navedeni kvaliteti je komisija ponovno deklasificirala, predvsem vsled sledečih nedostatkov: telečji boks je bil preslabo izvlečen in preslabo izglajen na vratnem delu. Med telečji kožami so bile tudi junčje, ki so seveda slabše kvalitete. Pri nekaterih kožah je pri natezanju pokalo gornje lice, premalo so bile obdelane in obrezane noge in krajni deli.

V industrijskih podjetjih je bilo ob priliki pregleda na zalogi relativno malo junčjega boksa, iz česar sklepamo, da se junčji boks klasificira in prodaja kot telečji boks. Na ta način se seveda zmanjšuje količina in kvaliteta junčjih kož na tržišču. Ugotovljeni pa so tudi primeri, da nekateri proizvajalci govejega usnja dajejo junčje kože skupaj z govejim usnjem. Komisija je tudi misljena, da je relativno malo junčjega boksa v prometu tudi vsled tega, ker je pri nas praksa, da se koljejo mlada teleta. Kvaliteta pregledanih junčjih kož odgovarja predpisom JUS-a.

Goveji boks je bil deklasiran od strani komisije vsled nepravilne ocene stopnje poškodovane kože od strani proizvajalcev. Slaba barva in pokanje barve je bilo opazno posebnost pri proizvodih tovarne DELFIN iz Zemuna. To je predvsem ugotovljeno na onih kožah, ki imajo brušeno gornje lice. Take kože bi se morale posebej označevati in se ne bi smele prodajati skupaj z ostalim govejim boksom, ker goveji boks z brušenim licem je slabše kvalitete in ne odgovarja za vsako vrsto čevljev. Dan je bil tudi pred-

podplatih. Pomožni material v glavnem odgovarja svojemu namenu. Tovarne skoraj izključno uporabljajo pomožni material proizveden v naši državi in doslej niso prejele nobene reklamacije zaradi nedostatkov tega materiala.

GOTOVI IZDELKI

Komisija je pregledovala, če odgovarjajo določilom JUS-a predvsem standardne vrste čevljev. Pregledala je skupno 1195 parov raznih vrst moških, ženskih in otroških čevljev v proizvodnji in trgovskih podjetjih ter ugotovila, da odgovarja A klasi 1154 parov, dočim je 41 parov odredila v B klaso. Najpogostejši nedostatk, ki jih je ugotovila na izgotovljenih čevljih so zaradi uporabe slabega materiala za gornji del, maloštevilni pa so primeri vsled napak pri delu ob priliki proizvodnje čevljev. Komisija se je prepričala, da tovarne posvečajo dovolj paznje kvalitetni proizvodnji obutve.

OPREMA IN OZNAKE

Po določilih JUS-a se mora obutev pakirati v odgovarjajoči kartonski embalaži. Poleg tega morajo biti čevlji oviti v svilen ali klobučni papir. Ugotovljeno je bilo, da vse tovarne, razen ene, pakirajo čevlje v kartonski embalaži in da so vsi čevlji pravilno pakirani in oviti v svilenim in klobučnim papirjem. Vsak par čevljev bi moral biti označen s številko velikosti, JUS-a, oznako in z žigom proizvajalca. Tem oznakam tovarne ne posvečajo dovolj paznje in so na čevljih ugotovljeni le žigi proizvajalcev in številke velikosti čevljev. V nekaterih primerih ni bil na čevljih niti žig proizvajalca. Predpisane oznake imajo poleg interne kontrole proizvajalca, praktično vrednost tudi za zaščito potrošnika.

PREDPISI JUS ZA ČEVLJE

Komisija je tekom dela ugotovila, da v predpisih JUS-a niso zapopadeli nekateri važni elementi za odrejanje kvalitete kože in obutve oziroma, da so dosedanja predpisi nepopolni. Dan je bil predlog, da se JUS-i revidirajo in dopolnijo.

UGOTOVITVE V TRGOVSKIH PODJETJIH

Komisija je kontrolirala kvaliteto čevljev tudi v 2 večjih trgovskih podjetjih, kjer je pregledala skupno 389 parov čevljev in ugotovila, da odgovarjajo predpisani kvaliteti vsi čevlji, dobavljeni iz industrijskih podjetij. Izjema je bila ugotovljena le v groističnem trgovskem podjetju USNJE v Ljubljani, ki je imelo na zalogi tudi čevlje, nabavljene od Čevljarske zadruge Center in od privatnega obrtnika JESE Bogota iz Ljubljane. Čevlji nabavljeni od Čevljarske zadruge Center so bili slabše kvalitete zaradi tankih podplatov in slabe gornje kože. Od 10 parov, ki so bili na zalogi v skladišču omenjenega podjetja nabavljeni od privatnika JESE Bogota, pa je komisija škaritala 5 parov zaradi redke in zelo slabe gornje kože.

PREPRODAJA REPRODUKCIJSKEGA MATERIALA

med proizvodnimi podjetji je oblika verižne trgovine in sicer tedaj, kadar si podjetje s tako prodajo pridobiva neupravičeno premoženjsko korist.

Tovarna RASICA, Gameljne je v I. polletju 1957 preprodala raznim trgovskim obratom, tovarnam in za-

sebnikom 743,10 kg volne v vrednosti preko 3 milijone dinarjev. Volna je bila nabavljena iz uvoza in je deficitaren artikel. V tej količini ni zapopadana preprodaja z opombo »prodano proti vrnitvi«.

Kot je že omenjeno je gospodarska organizacija poleg navedenih primerov prodajala reprodukcijski material tudi tovarnam, ki se bavijo z isto ali podobno stroko. Surovine, ki so se prodajale navedenim gosp. organizacijam v sorazmerno velikih količinah imajo opombo »prodano proti vrnitvi po isti ceni«. Dejansko evidenco o tako prodani volni tovarna ne vodi in se vsaka prodaja, četudi ima tako klavzulo, smatra kot prodaja in se tako tudi knjiži. Če pozneje gospodarski organizaciji primanjkuje določenega reprodukcijskega materiala, se ista obrača predvsem na svoje nekdanje kupce, da ji z manjkajočimi surovinami lastnega obrata priskočijo na pomoč, to je, da ji prodajo določene količine reprodukcijskega materiala, ki ga RASICA trenutno nima na zalogi v zadostni količini.

Skupna prodaja reprodukcijskega materiala v tej tovarni znaša od 1/1 do 30/6-57 din 11.822.903 din.

Podobni primeri le v nekoliko manjšem obsegu so ugotovljeni tudi pri drugih tovrstnih gospodarskih organizacijah. Preprodajo pa ugotavljamo tudi pri gradbenih podjetjih. Navedene gospodarske organizacije smejo prodajati gradbeni material le v upravičenih primerih. Kot upravičeni primeri prodaje reprodukcijskega materiala pa se smatrajo samo tedaj, kadar gospodarska organizacija resnično več ne potrebuje določene vrste materiala; kadar zaloga presega običajno standardno zalogo; kadar se nahaja na zalogi tak material, ki je za to gospodarsko organizacijo nekuranten (zaloge dodeljene iz časa distribucije, zaloge določenih dimenzij, ki se v tej stroki več ne uporabljajo itd.); kadar ostane na poedinih delovniščin (gradiliščih) le manjša količina določenega reprodukcijskega materiala in ne bi bilo racionalno te majhne količine prevažati na druga delovna mesta.

Odgovorne osebe v tovrstnih gospodarskih organizacijah, kar velja seveda tudi za tekstilno industrijo zatrjujejo, da se preprodaja ne vrši z namenom zaslužka, pač pa da si podjetja na tak način posojajo določene količine blaga, ki so deficitarne, seveda pa se taka preprodaja finančno in materialno registrira kot kupoprodaja. V vseh primerih ne bi mogli oporekati resničnosti teh izjav, kar posebej velja za primere, kadar si podjetja ali industrija na tak način »izposoja« le manjše količine specialnih dimenzij desnov v barvi in podobno. Vsi ostali primeri pa so vsekakor preprodaja, ki imajo za posledico nepotrebno zviševanje cen, nepotrebno obremenjevanje transportnih sredstev in končno nepotrebno zmanjševanje proizvodnosti podjetja. Končno pa blago največkrat pri nepotrebnem manipuliranju izgublja tudi na kvaliteti.

Gradbena podjetja preprodajajo gradbeni material drugim gradbenim podjetjem, včasih celo trgovskim podjetjem, skoraj največkrat pa zasebnim obrtnikom za izvajanje del na gradiliščih poedinega podjetja. Tak material se skoraj v vseh primerih dostavlja na samo delovnišče. Enkratne prodaje znašajo tudi preko 600.000 din. Dolenjsko gradbeno podjetje Grosuplje je n. pr. skozi več let prodajalo gradbeni material v glavnem vedno enim in istim zasebnim obrtnikom. Gradbe-

no podjetje TEHNIKA je n. pr. preprodajalo predvsem zasebnim obrtnikom v letu 1956 gradbenega materiala za cca 2 in pol milijona dinarjev, v I. polletju 1957 pa za cca 1 in pol milijona dinarjev.

Il gornjim navedbam je še dodati poseben način kreditiranja zasebnih obrtnikov, ki tako nabavljene material ne plačajo ob prevzemu, pač pa šele ob izvršitvi svojih storitev, kar se zgodi največkrat šele čez nekaj mesecev ali po preteku pol leta in celo več. Takega načina kreditiranja se je predvsem posluževalo Dolenjsko gradbeno podjetje Grosuplje.

DAJANJE PREDNOSTI ZAPOSLENEMU OSEBJU, PRODAJA BLAGA PO NIZJIH CENAH, DOPUSTI ITD.

Zelo razširjen pojav je, da gospodarske organizacije prodajajo svoje izdelke svojim delavcem in uslužbencem ter sindikalnim podružnicam po lastni ceni. To delajo na različne načine. Nekatera industrijska podjetja imajo svoje lastne trgovine, v katerih dajejo blago z določenim popustom. Da se popust ne opazi v smislu dajanja prednosti, navedejo v faktu, da so bili izdelki defektni. V drugih tovrstnih gospodarskih organizacijah, kjer nimajo tako organizirane lastne prodaje, pa prodajajo svoje izdelke sindikalni podružnici pod istimi pogoji, katera nato blago porazdeli

med člane kolektiva. V nekaterih primerih pa imajo proizvajalne organizacije interni dogovor z obstoječo trgovsko mrežo, preko katere prodajajo lastne izdelke pod pogoji, ki so že navedeni (Tekstilna tovarna Medvode, Trg. podjetje SORA, Medvode, Tovarna volnenih izdelkov VOLNENKA, Ljubljana, Trg. podjetje KRANJICA, Ljubljana itd.).

Tovarna čipk in pletenin RASICA, Gameljne ima dovoljenje za trgovino na drobno — prodajo izdelkov lastne proizvodnje. Ni pa organiziralo nadrobne prodaje v skladu z obstoječimi predpisi, t. j. nima urejene prodajalne kot to določajo predpisi uredbe o trgovanju. Trgovina na drobno se dejansko vrši v centralnem skladišču gotovih izdelkov in sicer le ob določenih dneh, enkrat do dvakrat mesečno. Tako organiziranje prodaje na drobno se dejansko poslužujejo v nad 90% le delavci in uslužbenci domačega kolektiva. Izjeme so tudi pri raznih znanjih in poslovnih prijateljih. Skupen promet v trgovini na drobno v I. polletju 1957 pa je znašal 3.676.232 dinarjev.

POSLOVANJE IZVEN POSLOVNEGA PROMETA

Značilen primer nedovoljene trgovine je bil ugotovljen v Tekstilni tovarni Medvode, ki je kupila od Bombažne predilnice in tkalnice Tržič 70.025 m platna za 20.773.908 dinarjev in ga preprodala preko

JUGOTEKSTIL-IMPEKS-a v Zahodno Nemčijo skupno s svojimi proizvodi. Čista premoženjska korist znašala 366.710 dinarjev.

Nezdrav pojav v tekstilni industriji je tudi nepravilno obračunavanje vlage. Nekateri dobavitelji namreč priračunavajo maksimalne po JUS dovoljenim odstotkom vlage, četudi je dejansko vlaga znatno manjša, nekatera podjetja po zaračunavajo pravilno le dejansko vlago. Tako je n. pr. pri eni izmed pošilk 304 kg volne znašala dejanska vlaga 11,60 kg, prodajalec pa je zaračunal 18% ali 53,40 kg. Vrednost neupravičeno fakturirane vlage znaša 140.030 dinarjev.

OBRTNISTVO IN GRADBENISTVO

V našem okraju imamo po podatkih za konec leta 1957 4521 obrtniških organizacij, od tega v družbenem sektorju 4169 gospodarskih organizacij. V letu 1957 so tržni inšpektorji pregledali skupno le 498 gospodarskih organizacij ali le 10,5% odstotkov vseh obrtnih gospodarskih organizacij. Od skupnega števila izvršenih pregledov je bilo vloženo 180 prijav, zaradi kršitve uredbe o obrtnih delavnicah in obrtnih podjetjih.

Sušmarstvo so inšpektorji odkrivali v enakem obsegu kakor prejšnja leta, pod istimi pogoji in vzroki kakor so bili nakazani v prejšnjih poročilih.

(Nadaljevanje sledi)

OBČINSKI LJUDSKI ODBORI

OBČINA LOŠKA DOLINA

316.

Na podlagi 1. odstavka 4. člena zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov (Ur. list. FLRJ št. 52/57), 24. člena statuta občine Loška dolina, v zvezi z določbami Zveznega družbenega plana za leto 1958 (Ur. l. FLRJ št. 54-665/57), določbami družbenega plana Ljudske republike Slovenije za leto 1958 (Ur. list LRS št. 3-7/58) ter določbami družbenega plana okraja Ljubljana za leto 1958 (Glasnik št. 45/58) je občinski ljudski odbor Loška dolina sprejel na seji občinskega zbora in na seji zbora proizvajalcev, dne 24. aprila 1958

DRUŽBENI PLAN

občine Loška dolina za leto 1958

PRVI DEL

OSNOVNE NALOGE IN SMERNICE GOSPODARSKEGA RAZVOJA V LETU 1958

Osnovne naloge za leto 1958 izhajajo iz smernic splošnega razvoja gospodarstva, specifičnih pogojev občine ter njenega gospodarskega razvoja v preteklih letih.

Na tej podlagi se postavljajo za leto 1958 predvsem naslednje naloge:

1. Nadaljne povečanje proizvodnje, ki se odraža v povečanem družbenem proizvodu za 15% v primerjavi z doseženimi rezultati v l. 1957.

2. Povečanje osebnih potrebnih na podlagi povečanja produktivnosti dela.

V zvezi s tem je potrebno, da gospodarske organizacije pregledajo in revidirajo svoje tarifne pravilnike, norme in premijske sisteme, skratka, da izboljšajo sistem nagra-

jevanja, ki mora sloneti na dejanskih uspehih posameznikov.

3. Povečanje kmetijske proizvodnje in sporedno s tem prilagoditev poslovanja kmetijskih združenj novim nalogam, t. j. pospeševanja kmetijske proizvodnje in organizacije odkupa.

4. Smotrna uporaba razpoložljivih sredstev, utrjevanja družbenega

upravljanja in komunalnega sistema.

SKUPNI DRUŽBENI PROIZVOD IN NARODNI DOHODEK

V primerjavi z doseženo realizacijo v letu 1957 se bo družbeni proizvod po planu za leto 1958 po posameznih gospodarskih panogah gibal takole:

Panoga gospodarstva	Družb. proizvod v 000 din			Narod. dohodek v 000 din		
	Realizacija 1957	Plan 1958	Indeks 1957=100	Realizacija 1957	Plan 1958	Indeks 1957=100
1. Industrija	78.614	80.188	102	73.611	73.727	100
2. Kmetijstvo	83.498	88.590	106	80.591	85.690	106
3. Gozdarstvo	89.216	84.192	95	78.033	74.066	95
4. Trgovina	2.507	8.767	110	2.463	2.718	110
5. Gostinstvo	6.380	6.565	103	6.083	6.238	103
6. Obrt	142.255	197.879	139	136.707	191.257	140
7. Komunala	5.159	5.168	100	3.160	3.159	100
8. Kmet. zadruge	30.543	30.543	100	28.910	28.910	100
Skup. gospod.	438.172	495.892	113	409.558	465.765	114

Družbeni proizvod bo v letu 1958 za 15% večji napram realizaciji iz leta 1957, dočim se bo narodni dohodek povečal za 14%. Največji porast družbenega proizvoda predvidevamo v obrti kot posledico razširitve kapacitet, predvsem v kovinski obrti in mizarstvu, povečane storilnosti dela ter zmanjšanja rezerv v podjetjih, na kar bo v veliki meri vplival tudi novi plačilni sistem v gospodarskih organizacijah.

Večji porast je predviden tudi v kmetijstvu, kot posledica večjega udejstvovanja splošnih kmetijskih združenj pri organizaciji kmetijske proizvodnje.

I. poglavje INDUSTRIJA

Na področju občine industrijska proizvodnja ni razvita ter predstav-

lja to gospodarsko panogo le obrat Lesno-industrijskega podjetja Brest-Marof. V letu 1958 bo v tem obratu družbeni proizvod povečan za 2% na račun večje produktivnosti in boljše organizacije dela.

II. poglavje

KMETIJSTVO IN ZADRUGNISTVO

Celotna kmetijska proizvodnja se bo v letu 1958 pri normalnih vremenskih prilikah povečala za okoli 6% nasproti realizaciji iz leta 1957. Zaradi večjih ha donosov se bo dvignila proizvodnja v poljedelstvu, živinoreji ter sadjarstvu.

Za zagotovitev predvidene proizvodnje je potrebno izvesti vrsto ukrepov in sicer:

1. Poljedelstvo: Za zvišanje proizvodnje žitaric je potrebno v večji meri razširiti uporabo prizna-

nih semen žit, kar velja tudi za proizvodnjo krompirja, ki je v veliki meri odvisna od uporabe primerne semenskega krompirja. Zatiranje rastlinskih bolezni in škodljivcev morajo organizirati predvsem kmetijske zadruge, ki morajo v ta namen nabaviti potrebno opremo (škroplilnice, prašilci), pristojni inšpekcijski organi pa morajo voditi sistematično kontrolo o izvajanju obveznih akcij.

Na povečanje pridelkov v poljedelstvu bo vplivala tudi večja uporaba umetnih gnojil. Vsi ukrepi za povečanje proizvodnje pa bodo uspešni, če se bo izvršila organizirana povezava proizvajalcev preko kmetijskih združenj, kar je nujno zaradi večje potrebe po organizirani proizvodnji in zaradi potreb po večjem in smotrnejšem investiranju v kmetijstvu.

2. Sadjarstvo: V sadjarstvu se predvideva v letu 1958 bistveno večji pridelek kot v letu 1957, ko je bila večina pridelka vsled spomladanske pozebe uničena.

Z rednim gnojenjem s hlevskim gnojem in umetnimi gnojili ter z boljše oskrbo sadnega drevja se bo povečal poseben pridelek žlahtnega sadja. Posebno skrb je potrebno posvetiti obnovi sadovnjakov in osnovanju nasadov jagodičevja v odgojarsko primernih okoliših.

Ukrepi pospeševalnih odsekov KZ morajo biti usmerjeni v razširjeno obnovo sadjarstva, predvsem sadja kvalitetnejših vrst, za kar so v občini podani vsi pogoji.

3. Živinoreja: V živinoreji se predvideva nadaljnji napredek predvsem v pogledu kvalitete, za kar je potrebno izboljšati krmino bazo, oziroma prehrano živine. Pridelovanje krme se bo povečalo z uporabo večjih količin umetnih gnojil in intenzivnejšim gnojenjem s hlevskim gnojem in kompostom. Poleg zagotovitve dobre krmske osnove je za povečanje proizvodnje potrebno izvajati uporabno križanje domačih pasem z intenzivnejšimi pasmami, to je posebno z uvozom plemenjakov iz inozemstva.

K dvigu živinoreje bo v letu 1958 prispevala tudi sodobna ureditev skupnih pašnikov. Kmetijska zadruga Iška vas bo v tem letu uredila nov pašnik s stajami za okoli 100 glav živine na Babni polici. Kmetijska zadruga Stari trg, pa bo povečala in uredila že obstoječi pašnik v Nadlesku za 150 glav živine, obe zadrugi pa nastopata vzajemno pri adaptaciji in povsem novi ureditvi plemenilne postaje prašičev v Pudoču.

4. Kmetijske zadruge: V letu 1958 se morajo kmetijske zadruge v osnovni prilagoditi organizaciji kmetijske proizvodnje. V ta namen je potrebno, da se povsod, kjer so za to dani pogoji izločijo tiste nekmetijske dejavnosti, ki ovirajo razvoj kmetijske proizvodnje (obrt, gostinstvo, trgovina). Z opustitvijo posameznih dejavnosti bi se le-te morale osamosvojiti ali pa priključiti kot obrat ali prodajalna že obstoječi sorodni gospodarski organizaciji.

V povezavi z zadrugami morajo zadruge neposredno sodelovati v proizvodnji tako z vloženimi sredstvi (stroji, semeni, gnojili itd.), kakor tudi z organizacijo strokovne službe in organizacijo odkupa tržnih viškov.

Sredstva občinskega investicijskega sklada, ki izvirajo iz prispevkov iz dohodka splošnih kmetijskih združenj bodo izključno porabljena za pospeševanje kmetijske proizvodnje.

III. poglavje

GOZDARSTVO

Gozdarstvo predstavlja zelo pomembno gospodarsko panogo občine ter bo zaradi tega tudi v letu 1958 osnovna naloga pristojnih organov, da se vskladi posek s pristrastko, zlasti v privatnem sektorju lastništva. V primerjavi z letom 1957 se pričakuje v letu 1958 v tej gospodarski panogi le 95% družbenega proizvoda vsled manjšega poseka, predvsem v gozdovih gozdnih gospodarstev. V letu 1958 se sme v zasebnih gozdovih na območju občine posekati 19.400 m³ stoječega lesa, od tega 14.600 m³ iglavcev in 4.800 m³ listavcev. V gozdovih socialističnega sektorja pa 21.368 m³, od tega 14.692 iglavcev in 6.676 listavcev. Te količine lesa so maksimalne in se ne smejo prekoračiti. Dela na gojitvi, urejanju in varstvu gozdov se bodo v letu 1958 nadaljevala. V zasebnih gozdovih združnikov bo gojitev, nego, varstvo in vzdrževanje gozdnih komunikacij ter novogradnje gozdnih cest izvajala gozdarska poslovna zveza »Javornik« na Rakeku, s sodelovanjem kmetijskih združenj in gozdnih posestnikov. Sredstva gozdnega sklada, ki so na razpolago občini, znašajo 9.000.000 din, ter bodo uporabljena predvsem za ureditev gozdnih poti, varstvo in nego gozdov.

IV. poglavje

TRGOVINA IN GOSTINSTVO

Trgovina:

Sporodno s porastom proizvodnje v vseh gospodarskih panogah — predvsem pa v kmetijstvu in obrtništvu — se predvideva tudi porast blagovnega prometa v trgovini na drobno za 9%. Krajevne potrebe na območju občine ne narekujejo razširitev obstoječih trgovskih mrež, pač pa ureditev nekaterih lokalov, izboljšanje opreme in sodobno ureditev izložb.

Zaposleno osebje v trgovini pa mora poskrbeti za boljše in kulturnejšo postrežbo potrošnikov ter za smotrno uporabo razpoložljivih sredstev. Razpoložljiva sredstva občinskega investicijskega sklada, ki izvirajo iz trgovine bodo izključno porabljena za ureditev trgovin. Kmetijske zadruge bodo morale posvetiti posebno pozornost pravilni organizaciji odkupa tržnih viškov kmetijskih pridelkov, gozdnih sadežev in zdravih zelišč, ter jih po najkrajši poti posredovati do potrošniških središč.

Gostinstvo:

V gostinstvu je predvideno povečanje prometa v letu 1958 za 3% v primerjavi z realizacijo v letu 1957. Planirano povečanje prometa bo ta gospodarska panoga lahko prenesla, če bo v povezavi s turističnim društvom izvajala primerno propagando za obisk naravnih lepote in zgodovinskih znamenitosti občine (Križna jama, Snežnik, Grad, Snežnik-park, starodavna grobišča pri Sv. Ani, starodavno mesto Terpo na Ulaki, razvaline loškega gradu).

Tudi v letu 1958 morajo gostišča skrbeti predvsem za ureditev svojih lokalov, boljše organizacijo dela in povečano raven kulturnega poslovanja, zaradi česar je dolžnost gostinskih gospodarskih organizacij, da pri razporejanju svojih sredstev to upoštevajo.

Pri odmeri pavšalnih obveznosti pa so upoštevani pogoji poslovanja posameznega gostišča in nespremenjene cene iz leta 1957.

V. poglavje

OBRT IN KOMUNALA

Poleg gozdarstva in kmetijstva je za razvoj komunalnega gospodarstva zelo pomembna tudi obrtna dejavnost.

V družbenem sektorju je predviden v letu 1958 porast obrtne proizvodnje in storitev za 41% nasproti letu 1957, v privatnem sektorju pa bo ostala približno na sedanji višini. Na dvig proizvodnje bo vplivala predvsem preusmeritev proizvodnje Obrtnega kovinskega podjetja Lož, ki bo pričelo z izdelovanjem nekaterih sestavnih delov za glasbila. Mizarsko podjetje Stari trg pa bo razširilo svoj obrat ter dopolnilo svojo sedanjo proizvodnjo z izdelavo lesenih delov za glasbila. Povečana proizvodnja bo dosežena s povečanjem števila zaposlenih za 30%, boljše organizacijo proizvodnje in racionalnejšim izkoriščanjem kapacitet ter materiala.

Posebno skrb je treba posvetiti vzgoji in izobrazbi vajencev ter pošolski izobrazbi pomočnikov, ker je napredek te gospodarske panoge predvsem odvisen od visoko kvalitetnega kadra. V letu 1958 se predvideva ustanovitev obrtnega gradbenega podjetja. Kot komunalno podjetje posluje obrat Elektro Ljubljana-okolica, ki bo v letu 1958 predvidoma dosegel isti družbeni proizvod kot v letu 1957.

DRUGI DEL

PREDPISI O EKONOMSKIH UKREPIH OBČINE LOŠKA DOLINA ZA LETO 1958

VI. poglavje

AMORTIZACIJA

Vse gospodarske organizacije plačujejo v letu 1958 amortizacijo po stopnjah, ki so določene z zveznimi predpisi.

VII. poglavje

OBRESTI OD SKLADA OSNOVNIH SREDSTEV

Obrestna mera od sklada osnovnih sredstev znaša:

a) za obrtno gospodarske organizacije 6%. Te obresti pripadajo občinskemu investicijskemu skladu;

XII. poglavje

SREDSTVA OBČINSKIH SKLADOV V LETU 1958

1. Sredstva skladov bodo znašala:

	Skupaj	Od tega	
		blokirano	razpoložljivo
a) investicijski sklad	25.873	9.445	16.428
b) stanovanjski sklad	27.493	2.944	24.549
c) cestni sklad	797	135	662
Skupaj	54.163	12.524	41.639

2. Sredstva skladov se bodo formirala v letu 1958 iz tehle virov:

a) Investicijski sklad

1. Priliv v letu 1958:

— 42% obvezne doklade od kmetijstva . . .	644	
— občinska taksa na pse . . .	22	
— 45% takse od priprave na proizvodnjo . . .	21	
— 20% zemljarine od kmetijstva in KZ . . .	17	
— zemljarina ostalih zavezancev . . .	358	
— prispevek od dohodka gospodarskih organ.	2.258	
— obresti od sklada osnovnih sredstev gost., obrtnih in komunalnih podjetij . . .	2.273	
— obresti od sklada obratnih sredstev obrtnih in komunalnih podjetij . . .	1.352	
— anuitete . . .	2.500	9.445

2. Prenosi sredstev iz leta 1957 16.428

Skupna sredstva 25.873

b) za kmetijske zadruge 2%. Te obresti pripadajo skladu osnovnih sredstev kmetijske zadruge, ki jih plačuje.

VIII. poglavje

PRISPEVEK IZ DOHODKA

Del dohodka, ki ustreza znesku prispevka iz dohodka, vlagajo:

a) Kmetijsko posestvo Markovec: v sklad osnovnih sredstev posestva 100%.

b) Kmetijske zadruge: v občinski investicijski sklad 25%, v sklad osnovnih sredstev zadruge, ki ga plačuje, 75%.

IX. poglavje

DOPOLNILNI PRORAČUNSKI PRISPEVEK IZ OSEBNEGA DOHODKA

Dopolnilni proračunski prispevek iz osebnih dohodkov plačujejo:

a) Tovarna pohištva in lesne galanterije »Brest« Cerknica za obrat »Marof« 10%;

b) Gozdno gospodarstvo Postojna za Gozdno upravo Snežnik 10%;

c) Obrtno-kovinsko podjetje Lož 8%;

d) Mizarsko podjetje Stari trg 8%.

X. poglavje

OBCINSKI PROMETNI DAVEK

Občinski prometni davek od prometa z alkoholnimi pijačami v gostinskih podjetjih in gostiščih družbenega in zasebnega sektorja ter po individualnih proizvajalcih se obračunava in plačuje z veljavnostjo od 5. aprila 1958 dalje po posebnem odloku ObLO Loška dolina (»Glasnik« št. 32/58).

Občinski prometni davek od prometa na drobno se plačuje po odloku ObLO Loška dolina o občinskem prometnem davku od prometa na drobno (»Glasnik« št. 92/56 in 81/57), oziroma po odloku ObLO Loška dolina (»Glasnik« št. 32/58).

XI. poglavje

OBCINSKA DOKLADA

Občinska doklada v občini Loška dolina se pobira po odloku o občinskih dokladi na dohodke od kmetijstva, samostojnih poklicev in premoženju za leto 1958 (»Glasnik« št. 36/58).

Od skupnih sredstev bo v letu 1958 razpoložljivo 16.428 tisoč din, ki bodo uporabljena takole:

1. 20 % posojilo proračunu	3.340
2. posojilo gospodarskim organizacijam za povečanje skladov obratnih sredstev	6.000
3. za kmetijske investicije	1.200
4. za investicije gostinstva	700
5. za investicijska posojila ostalim podjetjem	4.300
6. za garancijske pologe	888
Skupaj	16.428

b) Stanovanjski sklad

1. Priliv v letu 1958:		
— 90 % stanovanjskega prispevka gospodarstva brez pavšalistov	8.870	
— 100 % stanovanjski prispevek pavšalistov	155	
— 90 % stanovanjskega prispevka izven gosp.	2.407	
— dohodki najemnin	343	11.775
2. Prenosi iz leta 1957		15.718
Skupaj sredstva		27.493

Od tega bo v letu 1958 na razpolago 24.549 tisoč din. Crpala se bodo v te-le namene:

1. za dovršitev 2-stanovanjske stavbe	700
2. posojilo ObLO za gradnjo šole	9.000
3. posojilo gospodarskim organizacijam za gradnjo stanovanjskih hiš	9.849
4. posojila privatnikom	5.000
Skupaj	24.549

c) Cestni sklad

1. Priliv v letu 1958:		
— 30 % takse na vprežna vozila	323	
— občinska taksa na motorna vozila	14	337
2. Dotacije iz proračuna		400
3. Prenosi iz leta 1957		60
Skupna sredstva		797

V letu 1958 bo od tega na razpolago 662 tisoč dinarjev, ki se bodo porabila za vzdrževanje občinskih cest.

XIII. poglavje

PRORAČUNSKA SREDSTVA

V letu 1958 bodo znašala sredstva občinskega proračuna 33.795 tisoč dinarjev in bodo zagotovljena iz naslednjih virov:

1. Dohodki iz gospodarstva:		
— 12,5 % prorač. prispevka iz oseb. dohodka	1.693	
— 80 % proračunskega prispevka pavšalistov	190	
— dopolnilni proračunski prispevek iz osebne dohodka	1.368	
— prispevek iz dohodkov komunalnih podj.	195	3.446
2. Dohodki od prebivalstva:		
— 12,5 % prorač. prispevka iz oseb. dohod.	312	
— 60 % dohodnine od kmetijstva	4.193	
— 58 % obvezne občinske doklade	890	
— občinska doklada od kmetijstva nad 4 %	1.540	
— 60 % dohod. ostalih poklicev in premoženja	3.630	
— občinska doklada ostalih poklicev	50	
— 29 % prometnega davka od zasebnikov	5.800	
— občinski prometni davek	3.410	
— davek na maloprodajni promet	3.162	
— občinske takse	200	25.187
3. Dohodki uradov in ustanov		700
4. Ostali proračunski dohodki		230
5. Dohodki za javno gospodarsko službo		1.444
6. 80 % proračunskega presežka iz leta 1957		1.448
7. Posojilo iz investicijskega sklada (20 %)		3.340
Skupaj		33.795

Sredstva občinskega proračuna se bodo uporabila za naslednje namene:

1. Administrativni proračun	28.595
2. Negospodarske investicije	5.200
Skupaj	33.795

XIV. poglavje

KONČNE DOLOČBE

Svet za družbeni plan in finance je pooblaščen, da po potrebi izda natančnejša navodila za izvajanje družbenega plana.

Ta družbeni plan velja od dneva objave v »Glasniku«, uradnem vestniku okraja Ljubljana, uporablja pa se od 1. jan. 1958. Št. 331/3-58.

Stari trg, dne 24. aprila 1958.

Predsednik
Občinskega ljudskega odbora:
Jože Mlakar l. r.

317.

Na podlagi 12. in 16. člena ter 10. točke 50. člena zakona o občinskih ljudskih odborih (Uradni list LRS 19-88/52) 42. člena temeljnega zakona o proračunih (Uradni list FLRJ št. 13-126/56) in 26. člena sta-

ODLOK

o proračunu občine Loška dolina za leto 1958

1. člen

Proračun občine Loška dolina za leto 1958 obsega s prilogami:

a) občinski proračun:	
z dohodki	33.795.000
z izdatki	33.795.000
b) predračune finančno samostojnih zavodov:	
z dohodki	4.797.000
z izdatki	5.121.000
presežek izdatkov nad dohodki	324.000
c) predračun občinskega cestnega sklada:	
z dohodki	397.000
z izdatki	797.000
presežek izdatkov nad dohodki	400.000

2. člen

Presežek izdatkov nad dohodki v predračunih finančno samostojnih zavodov v skupnem znesku 324.000 dinarjev se krije z dotacijami iz proračuna ObLO za leto 1958.

Presežek izdatkov nad dohodki v predračunu občinskega cestnega sklada v znesku 400.000 din se krije z dotacijo iz proračuna ObLO za leto 1958.

3. člen

Svet za družbeni plan in finance ObLO je pooblaščen, da finančno samostojnim zavodom, ki so po svojem zaključnem računu za leto 1958 dosegli presežek dohodkov nad izdatki, odobrava, da vplačajo v svoje sklade del doseženega presežka, ki so ga dosegli po prizadevanju delovnega kolektiva ter da določi odstotek iz tega dela presežka, ki se vplača v posamezne sklade.

V sklad za nagrade se steka največ ena dvanajstina rednih osebnih izdatkov, ki so bili izplačani v letu 1958, vendar pa ne več kot 50 % tistega dela presežkov, ki pride v poštev za delitev.

Presežek dohodkov nad izdatki, ki ga dosežejo finančno samostojni zdravstveni zavodi, se porazdeli v smislu odloka o financiranju in poslovanju zdravstvenih zavodov (Ur.

list FLRJ št. 14-85/53) in odredbe o spremembah in dopolnitvah odredbe o skladih zdravstvenih zavodov s samostojnim financiranjem (Ur. list LRS št. 16-74/56).

4. člen

Svet za družbeni plan in finance ObLO je pooblaščen, da razpolaga s proračunsko rezervo v vsakem četrtletju do ene četrtine letnega plana proračunske rezerve proti naknadnemu poročanju občinskemu ljudskemu odboru.

5. člen

Nove nastavitve pri upravi občinskega ljudskega odbora Loška dolina, za katere v proračunu niso predvideni krediti, se lahko izvršijo samo po predhodni pritrditvi Sveta za družbeni plan in finance ObLO.

6. člen

Ta odlok velja od dneva objave v »Glasniku«, uradnem vestniku okraja Ljubljana, uporablja pa se od 1. januarja 1958.

Št. 01/3-82/3-1958.

Stari trg, dne 24. aprila 1958.

Predsednik
občinskega ljudskega odbora:
Jože Mlakar l. r.

PREGLED DOHODKOV IN IZDATKOV PO DELIH

Dohodki	
1. del — Dohodki iz gospodarstva	3.446.000 din
2. del — Dohodki od prebivalcev	25.187.000 "
3. del — Dohodki državnih organov in zavodov	700.000 "
4. del — Ostali dohodki	1.674.000 "
5. del — Sredstva iz posojil	3.340.000 "
6. del — Presežek dohodkov iz preteklega leta	1.448.000 "

Skupaj dohodki 33.795.000 din

Izdatki	
1. del — Prosveta in kultura	9.899.000 din
2. del — Socialno skrbstvo	1.991.000 "
3. del — Zdravstvena zaščita	1.921.000 "
4. del — Državna uprava	7.568.000 "
6. del — Komunalna dejavnost	470.000 "
7. del — Negospodarske investicije	520.000 "
8. del — Dotacije	1.624.000 "
9. del — Obeznosti posojil	100.000 "
10. del — Proračunska rezerva	5.022.000 "

Skupaj izdatki 33.795.000 din

Vsečina

Vabilo na 2. sejo zbora proizvajalcev
OLO Ljubljana
Poročilo o delu tržnega inšpektorata v letu 1957 (5. nadaljevanje)

316 Družbeni plan za l. 1958 občine Loška dolina
317 Odlok o proračunu za l. 1958 občine Loška dolina